

DANICA.

Katolišk cerkven list.

Tečaj XIV.

V Ljubljani 28. sušca 1861.

List 7.

Božja previdnost.

Veselo pojejo
Naj stvarce Bogu.
Naj serce odprejo
Naj hval'jo se mu.

Saj vedno še letai
Se časi versté.
In hlapi prijetni
Stvari poživé.

Še solnce mi hodi
Nad glavo po neb'.
Še luna prevodi
Brez át'vila oseb.

Pridelki imajo
Se vir iz nebes,
Nam živeža dajo
Iz mnogih dreves.

Pod drevjem se senca
Pretrudne hladi,
Prepeva se pen'ca
Ki v germu tiči.

Še tudi veselje
V naturi dobim,
Če spolnim povelje.
Se greha zderžim.

Vse vidi po svetu
Nebeško okó.
Tud v hudimu letu
Preživ'lo nas bo.

Bog slona napase
K' je gori enak;
On stvari, kar rase,
Kar vzdiga se v zrak.

Veselo pojejo
Naj stvarce Bogu.
Naj serce odprejo
Naj hval'jo se mu.

?

Prostost vere in vesti, enakopravnost verstev.

Ker se dandanašnji za resnico malo vpraša, toliko več pa od verske prostosti lomasti in golajsa; torej ne bo odveč, nekatere besede od te reči spregovoriti.

Sv. katoliška cerkev uči in mora učiti, da zunaj nje ni zveličanja. Djanje vere sv. Atanazija pravi: „Kdor ne veruje vsiga, kar katoliška cerkev uči, ne more biti zveličan.“ „Ne vdajte se zmotam, bratje, zakaj kdor za njim hodi, ki je ločenje napravil, ne dobi dedšine Božjiga kraljestva,“ piše sv. Ignacij, mučenec in učenec sv. Janeza evangelista. „Kdor koli je od katoliške cerkve ločen, naj on sicer po svojih mislih še tako lepo živi, že samo zavoljo tega greha, ker je od kersanske edinosti odstopil, ne bo imel življenja, ampak Božja jeza ostane nad njim. — Zunaj katoliške cerkve utegneš vse imeti, samo zveličanja ne; utegneš imeti čast, utegneš imeti zakramente, utegneš prepevati alelujo, utegneš klicati amen, utegneš verovati v Očeta, Sina in sv. Duha; ali zveličanja ne moreš nikjer drugje najti, kakor v katoliški cerkvi. — Tudi pri krivovercih zamore zakrament kerst biti, ali zunaj katoliške cerkve ne more nič koristiti. — V katoliški cerkvi samo se deli in dobiva odpušanje grehov.“ Tako piše sv. Avgustin, velika luč sv. cerkve. „Naj se nihče ne moti, zunaj cerkve ne bo nihče oteč.“ Origen. „Eden je moj go-lob. Kdor nima edinosti cerkve, meni li on, da ima vero? Kdor se cerkvi zoperstavi, kdor stol Petra, na kateriga je cerkev postavljena, zapusti, meni li on, da je v cerkvi? Boga ne more imeti Očeta, kdor nima cerkve matere. Kdor

je zunaj cerkve, ne more biti mučenec. Naj si taki v plamenu gorijo, naj jim oginj ali divje zverine, katerim so verženi, življenje vzamejo; zanje ne bo krone vere, ampak kazen odpada; ne častljiva osoda verske serčnosti, ampak poguba obupanih. Taki človek zamore umorjen, ne pa venčan biti.“ Sv. Ciprijan.

Ravno zavoljo tega, ker zunaj cerkve ni zveličanja, išejo pravoverni kristjani, ki imajo ljubezen do bližnjiga, neutrudama une, ki so zunaj cerkve, v taisto pripeljati. Cerkev pa uči, da se mora to le po pravičnih, poštenih potih goditi. Take so: Za njih spreobrnjenje molit', jih učiti, jim s sv. bukvami pomagati i. t. d. Ob enim pa tudi že pamet kaže, da je po duhu sv. cerkve, da naj se od pravovernih vse odvraca, kar njih vero spodjeda in jih v zmote vabi. Cerkev torej ne more poterditi, da bi se njenim otrokam krivoverske reči oznanovale, da bi krivoverci med nje se mešali in jih, kakor bi hotli, motili. — Kako pa pri protestantih? Leta 1708 so učeniki luteranskega vseučiliša v Helmstadtu slovesno izrekli, da je tudi v občini katoličanov mogoče zveličanim biti. Luter sam, ako ravno je katoliško cerkev tolikanj grajal, psoval in „papeža ne sovražiti“ greh imenoval, je vendar pisal, da je „v papeževi cerkvi pravo sv. pismo, pravi kerst, prava oblast grehe odpušati, — pravi katekizem, pravo kersanstvo, in še več, jedro praviga kersanstva.“ — Iz tega je razvidno, da katoliška cerkev ne pozná in ne more poznati nobene verske tolerancije, ako noče nezvesta biti ukazu: „Derži se podobe zdraviga nauka, ki si ga od mene slišal v veri in v ljubezni v Kristusu Jezusu. Dobro zročilo ohrani po sv. Duhu, kateri v nas prebiva.“ (2. Tim. 1. 13 — 14.) Nasprot pa kaže omenjeni zgled, da so že glavarji protestanstva učili tisto versko vnemarnost (indifferentizem), ki današnji dan tolikanj gospoduje.

Katoliška cerkev nima do ljudi, kateri so zunaj nje, nobeniga sovraštva, temveč le milovanje in sočutje zavoljo njih nevere ali krivovere. Kako pa protestantje? Dr. Millius, profesor v Jeni, piše: „Kdor ne sovraži papeža in njegoviga malikovavskiga kraljestva iz celiga serca, in se mu v bran ne stavi kakor hudiču, ne more zveličan biti.“ Miklavž Hunius, superintendent v Lubeku, piše: „Vsi kristjani (misli protestantje) preklinjajo nje, ki se papeževinu nauku podveržejo.“ — Katoliška cerkev išče število svojih otrok množiti in jih odpada od vere obvarovati, ker več, da zunaj nje ni zveličanja; protestantov, ako gledamo na spise njih učenikov, ne nagiba skrb za zveličanje, ampak le bolj duh zopervanja k takimu početju. — Zavoljo tega išejo katoliške vlade, katere so od duha sv. vere nadušene, katoliško vero varovati, po pravičnih potih širiti, nje spoznavat pred zapeljivostjo ohraniti; zraven pa tudi kažejo v danji ljubezen, pravico, sploh vso civilno znašljivost ali tolerancijo do svojih nekatoliških pod-

ložnikov. Prostost vere, enakopravnost verstva je potem takim v pomeni, kakor tako imenovani liberalci želé, komaj le tam mogoče, kjer vlada v principu nobene vere ni, kakor v državah severne Amerike, ali precej tako tudi na Francoskem od 1830 — 1848. Od l. 1859 sem spet ni kaj boljši.

Ako gledamo na avstrijsko državo, najdemo ondí svobodo in enakopravnost verstva v tako veliki obilnosti, da bi taisto še dalje raztegovati ne bilo družiga, kakor katoliško cerkev, ktere je do 29 milijonov avstrijskih podložnikov, v prid 6 milijonom nekatoličanov omajati in slabiti. — Vestfalsko pomirjenje l. 1648 je v l. §. 5. člen. enakopravnost za katolicane, luterane in kalvinarje izreklo, tode samo za nemške države, ne pa za avstrijske. Člen 16. nemške zavezne akte l. 1815 je dalje izrekel, „da raznost kersanskih verskih strank ne more v deželah nemške zveze (deutscher Bund) nobeniga razločka v vživanju civilnih in političkih pravic delati.“ Do cesarja Jožefa II. se niso protestantje in sploh sektirstvo v Avstrii, zunaj Ogerskiga in Erdeljskiga, nič kaj si opomoci mogli, ako ravno je bilo na Dunaji, na Českim in Moravskim dosti ljudi nekatoliškiga verstva. 13. in 27. kozop. 1781 je prišel na dan Jožefa II. znani „toleranc-patent.“ Povsod je bil oklican in veljaven spoznan, samo Tirolci so se dozdej vedili ubraniti, da se protestantje med nje ne vseljujejo. In tako najdemo dan današnji protestante povsod s takimi pravicami, kakor jih imajo katolici, skorej še celo s kakimi prednostmi. Že pred l. 1848 so imeli, kakor smo slišali, vojni pastirji, ker so oženjeni, večí plačo, kakor katoliški vojni kaplani. Koliko protestantov iz Nemčije je pod potpisnjim ministrom grofom Thun-am na visokih katoliških solah na Dunaju, v Gradcu, i. d. službe profesorjev dobilo! Imena Weinhold, Oskar, Schmidt so dosti znane. Službe dvorniga kanclerja za Ogersko in Erdeljsko i. d. imajo zdaj kalvinci. Bruk je bil tudi njih verstva. Protestantiskim superintendentam na Ogerskim je l. 1859—1860 iz državne denarnice čez 90.000 gold. na leto kot opravilna poverhna plača (Functionszulage) privoljenih in ni overžena, akoravno so nekteri udje državniga svetovavstva l. 1860 zoper te nove stroške govorili. — De bi katoliška duhovšina v Avstrii kje tako plačo imela, nam ni znano. Znano pa je, kako reven je materialni stan nekterih katoliških duhovnov v deželah ogerske krone. — V Ljubljani in po vsem Kranjskim je po nar. novejšim šematizmu (t. l.) 189 protestantov luteranskiga in kalvinskiga verstva. Ti imajo v Ljubljani lep tempelj, pastorat in svojo šolo. K ti šoli so svetovavci ljubljanske srenje po 100 gold. na leto iz mestne kase plačevati dovolili, ker tudi ljubljanski protestantje v mestno kaso kakor drugi posestniki in prebivavci zneske odrajujejo. De pri imenovanim številu protestantov, med kterimi je dosti le začasno pričujočih in neoženjenih, le malo otrok za šolo biti zamore, je očitno. Ali je torej imenovanih 100 gold. v ravni primeri s plačili, ki ga mestna kasa za šolo toliko katoliških otrok plačuje, — ali od tega, kar protestantje v mestno kaso plačujejo, nič več za njih šolo ne pride, kakor za katoliške šole od plačila katoličanov, ne vemo. To pa vemo, da so rokodelski fantje še pred malo leti ob nedeljah in praznikih v šolskim poslopji ob ravno tisti uri v dveh razredih — enim za nemški, enim za slovenski jezik — kersanski nauk imeli, in po nauku v stoljno cerkev k litanijam hodili. Fantam nemškiga jezika je bil učenik ranjki gosp. Metelko; učenik v slovenskim jeziku pa je bil adjunkt bogoslovcev, kterimu je mestna kasa nekaj za ta trud plačevala. Zdaj so rokodelski učenci po farah zastran kersanskiga nauka razdeljeni; duhovni pastirji jih učijo, in zato od nobene strani kake plače nimajo. De bi torej protestantje manj pravic imeli kakor katolici, ni nikakor res.

Če menijo svetovavci zastran verske prostosti morebiti tudi druge verstva, ktere so se po Lutru in Kalvinu iz-

cimile ali ktere se še bojo, niso izrekli? V Frankobrodu je leta 1848 pastor Zittel veliko govoril za enakopravnost verstev, ktere bodo še le kdaj vstale. De ne govorimo od toliko sekt, ki so iz protestantizma na Angleškim in v severni Ameriki izrastle, opomnimo le „mormonov“ v severni Ameriki. Ti so vstali iz metodistov, imajo vso biblijo (sveto pismo) in zraven še bukve svojih začetnikov, kakor Luterani in Kalvinci svoje simbolske bukve. Zunaj američanskih in angleških protestantov se posebno veliko luteranov iz Danskiga in Švedije, kjer se čisto luteranstvo tolikanj varuje, k mormonom v Ameriko podaja. Svetovavci verske svobode govorijo tadi od nrave (moral). Kako se pa to vjema z mormoni, kteri živé v mnogoženstvu (Polygamia), kakor mahomedanci, samo z večjo razuzdanostjo in gersim pohujšanjem, ker mahomedanci svoje hrame saj zaperte imajo, mormoni pa živé očitno v svojih gerdobijah, kakor njega dni pornokraški anabaptisti (Wiedertäufer) v Münsteru pod svojim kraljem Joanam šivarjem iz mesta Lajden-a.

Morebiti je namen svetovavcov za versko svobodo, da bi judje povsod brez opoviranja naselovati se smeli? Zunaj zgornje Avstrije, Tirolov brez Vorarlberga, zunaj Koroškiga, Štajerskiga in Kranjskiga (kjer smé, in sicer v Ljubljani, le ena judovska družina biti), so judje po vsih avstrijskih kronovinah, in so v pravicah že malo od kristjanov ločeni. Nekteri judje so že profesorji na visokih solah, jud Mosenthal je celo uradnik pri ministerstvu uka. Na Dunaji, kjer jih pred 1848 ni 8000 bilo, jih je zdaj čez 15.000. Vsi časniki, ki so po kavarnah in kazinah nastavljeni, so skorej brez izjeme le judovski. So pa judje za deželo, kjer se vselijo, mar blagor? Kratko ne! Majhen pogled v zgodovino in zemljopis (geografijo) nam to potrdi.

Djanje aposteljinov pripoveduje, kako so že tistikrat judje kristjanam nagajali, jih preganjali in malikovavce zoper nje šuntali. Leta 615 je bil perzijanski kralj Kosroes sveto mesto Jeruzalem posedel in ga svojim malikovavcam v plen ali rop prepustil. Nobeni starosti, nobenimu stanu ni bilo prizaneseno. Le judam se ni nič žaliga zgodilo. Kar je bilo kristjanov še živih ostalo, so jih Perzijani poklenili in unkraj Jordana v sužnost vlekli. Pri tolikim številu sužnjev je bila njih cena prav nizka, in vsi judje iz Jeruzalema in iz okolice so hiteli od Perzijanov kristjane kupovati, pa ne, da bi jih za hlapce ali sužnje imeli, ampak da bi jim vsem brez izjeme vratove porezali. Evtihij piše, da so te neslišane gerdobe več kakor 90.000 kristjanov tako pomorile. — V velikim polotoku arabskim, kjer današnji dan skorej sledú kersanske vere ni, se je pred časom Mohamedovim kersanstvo čedalje bolj razširjalo. Zmiraj več ajdov — Homeritov — se je spreobračalo. Le moč in veliko število judov, ki so tukaj bivali, je bilo vzrok, da se ni bila vsa homeriška država pokristijanila. V začetku 6. veka se je bil jud Dunaan kraljeviga prestola tukaj polastil, in je sklenil, vse kar je kersanskiga, pokončati. V prvo je zapovedal pomoriti vse kersanske tergovce ali kupce, ki so iz rimskiga cesarstva v Arabijo ali skozi njo v Abisinijo potovali. Potlej se je njegova grozovitnost raztegnila na vse kristjane, do kterih je njegova moč seči zamogla. V mestu Negrau je bilo 420 cerkvenih ljudi na silno široki germadi sozganih, družih 5000 kristjanov drugači gonobljenih. Ker je Dunaan ukazal toliko kristjanov v ognjene jame metati, ima pri arabskih pisateljih imé Saheb-el-Akh-dond, t. j., gospod jam. — Na Španjskim je bilo od časov cesarja Hadrijana sem veliko judov; l. 694 je bil visigotski kralj Egika zasledil njih strašno zakletbo, po kteri so hotli že tistikrat Saracenam v Afriki Španj-ko izdati. V 780 letih, od 26. maj. trav. 711 do prosenca 1492, še le je bilo katoliškim Španjcam mogoče, Saracene, te protivnike njih vere, narodovnosti in svobode, popolnoma zma-

gati. In v vsim tako dolгим bojevanji so judje bili vedno na strani mohamedanov, kristjanam večkrat še celo nevarniši, kakor mahomedani. Znani so tudi Marani, to je, judje, na videz pa kristjani, ki so bili deržava v deržavi, so večji del vsiga premoženja imeli, in se kot plutokrati po ženitvah v nar višji stanove in službe vrinjali. Od tod so vstale tolike preganjanja judov v srednjim veku in od tod zlo tudi španjska inkvizicija. Tih preganjanj nočemo zagovarjati; početje kralja Sisebuta na Španjskim l. 613, in kralja Emanvela v Portugalu l. 1496 se mora vsakimu studiti.

Nar več judov današnji dan je na Poljskim. Zadnji kralj piške rodovine, Kazimir, Veliki imenovan (1333—1370), je bil v življenji kakor mohamedan; imel je namreč cele sraile. Iz prešestniške ljubezni do judinje Estere je bil judam dal velike kupcijske prednosti, zato so judje, kterih odertija je ravno tistikrat na Španjskim puntanje delala, zdaj od vsih krajev na Poljsko vrel, vso obertnijo, kupčijo, dalje s posojevanjem na zastave, po pripušenih in ne pripušenih potih vse premoženje kmetov na se zlekli, in so tako prava kuga deželi postali. Ako pogledamo geografske bukve od Poljskiga, ako vprašamo može, ki so več časa na Poljskim bili, zvemo, de so ondi judje še zmirej ravno to. Dobičkarija je njih edini namen; na prodaj imajo oni vse, de le kaj pridobé. Nikjer ni pijančevanje toliko, kakor pri Rutenih, kjer judovski kerčmarji kmetam vodko (žganje) popivati priporočajo, dokler jim reveži le še kako bilko strešne slame zastaviti imajo. Vsakiga mora boleti razpad poljske deržave; ali tega niso krivi samo Katarina II., Friderik II. in Kavnic, ampak tudi nestanovitnost poljskiga karaktera, kteri je po judih sčasama se tako spremenil in osodo leta 1772 (razdrenje Poljskiga) pripeljal. Kako zlo so l. 1848—1849 na Ogerskim judje rovarjem na roko šli, je že mogel umerli Hainau dobro vediti, sicer bi on njim ne bil tolike kazni v denarjih napovedal.

Naj bojo po tem takim verniki nekatoliških verstev tam, kjer so, naj uživajo tam vse pravice, ki so jih dozday imeli, ali ktere jim bojo še podeljene. Naloga katoličanov pri njih pa naj le bo, de oni katoliški cerkvi ne bojo v škodo. Kjer pa drugovercov dozday še ni, zlasti judov, tje vselovati se naj tudi zday nikar pravice ne dobivajo.

(Konec nasleđ.)

Nekaj pirhov za bolno svobodo.

1. Pri novim vstavnim življenji bo treba tudi od cerkvene strani na marsikaj misliti, na kar se dosihmal ni toliko mislilo; za marsikaj poskerbeti, za kar dozday ni bila tako živa potreba; se z marsičem vojskovati, kjer poprej ni bilo vojske.

2. Če se za katoliško vero ne bomo bolj in gorečniši poganjali, ona zato ne bo poginila, lahko pa de bo iz naših krajev sčasama zginila.

3. Sovražnik je nastavljen z veliko sejavnico, in hitro bo po Slovenskim ijuliko sejaj, ako ne bomo čuli.

4. Tako imenovana „liberalnost“ utegne marsiktere bukve na dan spravljati, ki se z vero ne bodo strinjale, ne z lepim življenjem. Zoper taki strup bo treba vsake bukve pregledati, ko dan zagledajo, in jih ko strup zaznamnjati. Komur koli tedaj prvo kej enaciga v roke pride, naj s par besedami v kakim časniku in v domačim življenji Slovence svari, de naj enaciga ričeta ne kupujejo, in vsak pošten katoličan naj take reči zatira. Ko bukvarji ne bodo mogli strupa izpečati, ga tudi zakladali ne bodo.

5. Na marsikako reč naprej se naročevati ni vselej varno; utegne se kača v žaklji kupiti, ako ni pisavec pošteniga katoliškiga duha.

6. Svoboda dokaj novih časnikov rodi. Ni pa vse zlato, kar se svetí. Slovanski politični časniki se z veliko

vnemo poganjajo za narodovnost, za katoliško vero pa večji del niso ne krop ne voda. Rečeno pa je: „Kdor ni z menoj, je zoper mene“; — „nobeden ne more dvema gospodama elužiti.“ Ker nesramni nemški listi s toliko potuhnjenostjo katoliško vero napadajo in podkopujejo, bi mogli saj slovanski bolj pošteni biti in se poganjati za resnico — za prvo blago svojiga naroda. Ako nimajo lepe besede za našo sv. vero, taki časniki niso vredni, de živé; ako celo vero spodkopujejo, se morajo tudi sami spodkopati. Gotovo je, de na Slovanskim se brez duhovske pomoči ne more noben časnik ohraniti. De se torej časniki ne bodo prederznili Slovenov edino prave — večne sreče spodkopavati, naročnikom to-le svetovamo. Kadar se, kdor si bodi, na kak političin list v kakoršnim koli jeziku naročuje, naj pristavi, de bo precej odstopil, ako se skaže, de list spodkopuje katoliško vero. In zavolj varnosti naj se slehern sperviga le za kratek čas naroči, ne za pol, ali za celo leto, de ne bo kje freimaurarjem plačeval njih truda za razdiranje Božjiga kraljestva med Božjimi ovčicami. Dan-današnji je malo komu verjeti. Ljuba preljuba nam je narodovnost in slovensina, Bog nam jo ohrani in daj, de bi ji odperli vrata v šole in pisarnice, kakor pravica tirja; tode prvo nam je naša prava katoliška vera. Vsa moja slovensina mi ni piškaviga oreha vredna, ako sim ob vero in po smerti vekomaj zaveržen.

7. Natora se spreminja; kertov veliko število bo odsihmal na svetlim živelo, živarilo in gospodarilo, ali saj gospodariti hotlo. Nikar tedaj de bi molčali, kjer vidimo, de kert skrivej ali očitno rije, ampak kličite na pomoč, naznanite, de se njegovo hudovoljno početje ustavi. Glejte, de kerti mračniki in vere sovražniki vam celo postav ne bodo dajali, to je, ne volite v zbere konkordatožercov, sovražnikov sv. vere, in ako kteri tacih zoper vero v zborih rije, zapišite si ga za ušesa za drugi pot.

8. Kakor ga ni večiga trinoštva kot je freimaurarstvo, tako ga tudi ni goropadnišiga absolutisma, kot ga bodo možje na zborih pridigovali, ako bodo tudi drugod tako vkožene sovražnike katoliške Cerkve volili, kakor se od nekterih z Dunaja sliši. Ni mar naj terši absolutist svoje strasti, kdor zmirej tiši v katoliške naprave, de bi jih razderl, kakor vol v vrata? Potem kakor se bere, je Dunaj manj zrel za vstavo, kakor drugo cesarstvo, zakaj tamkaj je veliki derhali tisti boljši za poslanca, kdor je večji sovražnik katoliške Cerkve, ki je nar svetejši blago nar večige dela avstrijanov. Tako se pa povsod godi, kjer modri in pošteni molčijo, in nevernim vekačem pustijo prostor.

9. Naša dežela je katoliška. Ako bi se kdo, ki je sovražnik katoliške Cerkve in njenih naprav, konkordata, cerkveniga premoženja itd. za poslanca vsiloval, bi mogla vsa dežela take sovražnike vediti, de se jih varuje. Sovražnik naše vere je sovražnik našiga naroda, on ima vžgani pečat, de enkrat za vselej ni zmžin za poslanca in za nobeno očitno opravilo Slovincov.

Nagovor Njih svetosti papeža Pija IX.

v skrivnim zboru 17. grudna 1860.

(Konec.)

Sv. Oče nadalje britko tožijo svojo serčno bolečino zavolj tega, de so rovarji po več laških mestih napravili protestanske tempeljne in šole, v kterih se v škodo katoliške vere vsakteri spačeni nauki trosijo. Nadalje, de so razglasili v Umbrii določilo, po kterim se sv. zakon na posvetne predpise navezuje in cerkveni oblasti velik del pač iz tega namena uteguje, de bi poslednjič ne bil zakon družiga razun postavni konkubinatu. Vse take krivične djanja namestnik Kristusov studijo, zaveržejo in za neveljavne razglasujejo, naj so se že dogodile, ali se še le dogodile bodo.

Nadalje tožijo sv. Oče, koliko razdjanje so hudodelniki po Laškim napravili, po prerokovih besedah „postavte potaptali, pravico prevergli, večno zvezo stergali;“ kolik razdvoj je na Laškim, vse očitne in srebne zadeve zbegane, Evropa razdražena. Vse te silovite krivice pa imajo tisti na vesti, kateri vse Božje in človeške pravice gazijo, de bi svoje gospostvo čez vso Italijo razširili in se zraven tega hvalijo, de so začetniši obcniga blagra. desiravno so povsod, kamor so ropnili, zapustili sledi divjačnosti in razdjanja.

Nasledvajo želje, de naj bi nesrečni rovarji vender spoznali, de je ves mir in sreča za človeško družbo ob tla, kjer se vera zaverže; naj bi spoznali, de le sama katoliška vera je učenica resnice, rednica čednosti, le v nji sami je blagor deržav; de apostoljski sedež pravimu in stanovitnemu blagru narodov nikoli ni bil nasproti, temuč de ob vsakim času ima velike zasluge za vesoljni človeški narod. Katoliški sedež je divje narode olikal, jim nauke prave vere dal, vojske tolažil, lepe umetnosti in znanstva pospeševal, za uboge in nesrečne očitne pribežališa odpiral in celo v nar večih homatijah je kraljem in ljudstvam podstavne nauke pravice in poštenosti oznanoval. Izverstni spomeniki in zgodovina so tega priča.

Od žalostniga pogleda na Laškim se obernejo sv. Oče na jutro, v Koreo in Kini sosednje kraljestva, v Kočinčino in Tonkin, kjer se sv. Cerkev zopet s kervavimi palmami venca in poveljuje, kjer naj strahovitniši trinošva naj grozovitniši smert stanovitnih vernikov ne morejo pretresti, kjer neizrečena divjost nejevernikov hoče kristjane z imenom vred pokončati. Ondotni verni so se v prestanih mukah in smerti nekdanjim martirnikom sv. Cerkve enake skazali.

Se po kratkim oziru v Sirijo pravijo užaljeni naj vikši pastir k sklepu:

„Stan svetih in očitnih zadev, ki smo ga zdaj pojasnili, je prav žalostin in milovanja vreden. Silno Nas terpanci in boli, častitljivi bratje. Kar nič ne dvomimo, de tudi vi z nami ravno to čutite. Ne bodimo pa maloserčni, in v nesprenehljivi molitvi se ozirajmo kviško na tisto goro, s ktere v tacih hudih časih primérne pomoči pričakujemo. Bog bo pomagal svoji Cerkvi, pomagal naši nizkosti; ko bomo z njegovo močjo poterjeni, nas ne bo nikakoršni strah pred nevarstjo, nobena nesreča od dolžnosti in stanovitnosti v apostoljski službi odvernila. O de bi nedolžna kersanska kri, ki se na jutru prelija v prijetin duh kvísko k Gospodu se vzdigovala, in naj bi Bog kakor z zveličavnim spravnim darom potolažen, težke poskušnje odvzel, ki nas stiskajo! O de bi Bog na pristop brez madeža spočete Matere Božje in na prošnjo presvetih apostolov Petra in Pavla zmago čez serdite sovražnike dodelil svoji sveti Cerkvi. O de bi se Bog poslednjic vzdignil k sodbi, in sovražnike svojiga imena, ki žejajo po pokončanju sv. vere in veliko hudobij zoper Cerkev počenjajo, z močjo svoje roke razkropil in poteril, ali kar se bolj vošimo in želimo, o de bi jih, ki je bogat z usmiljenjem razsvetlil in z lučjo božje hobotate puenilo zavernil na pot pravice in resnice!“

Blagoslovila ali žegni matere katoliške Cerkve.

(Dalje.)

Kako se oskrunjena cerkev odskruni in očisti?

Ako se v blagoslovljeni cerkvi kaka grozovitna pregreha dogodi, nečistost, umor ali sploh prelivanje kervi itd., je taka cerkev oskrunjena, se ne smejo svete opravila v nji več opravljati, altarji se lepote poropajo in cerkev zaklene, in mora se očistiti. Oskrunjena cerkev se mora pokropiti z vodo, ki je od škofa blagoslovljena in v katero

je namešana sol, pepel in vino. To pomeni bitko žalovanja zovolj oskrunjenja in ponižno pokorjenje za greh.

Očiševanje in novo blagoslovljevanje se opravlja skorej ravno tako, kakor pri novi cerkvi, razun de se poje oddelek 67. psalma, v katerim se grozi nad divjaškimi in živinskimi oskrunovavci in se pri vsaki verstki — tedaj desetkrat ponavlja predglasnica: Vstane naj Bog, in razkropi naj se njegovi sovražniki; in beže naj, kateri Ga sovražijo, spred Njegoviga obličja! V sklepni molitvi pa Boga prosi, de bi po tistih mal blagoslovitev neoskrunljiva ostala, in bi vsi verni Božje obilne dobrote tukaj dosegati zamogli.

Ako je bila pa cerkev že od škofa posvečena in potlej oskrunjena, jo zamorejo le škof sami očistiti in blagosloviti, drug duhoven pa le, ko bi iz Rima k temu oblast dobil.

Čimú sv. Cerkev opravlja spravo in očiševanje oskrunjene cerkve?

Sv. Cerkev hoče s tem v sercu vernih obuditi strah in grozo pred strahovitimi in nagnjusnimi pregrehami, s katerimi se cerkveno ozidje pred njih očmi iz ljubeznjive reči tako rekoč v stud spreoberne, kateri ni vredin, de bi se tako visoke in svete opravila v njem godile. Nekaj enaciga so imeli v navadi že v starih časih, ko so hišo kaciga velicega hudodelnika do dna poderli in tla s soljo potresli — v znamenje, de naj ima slehern človek grozo pred pregreho, ki se je tukaj dogodila. — Očiševanje oskrunjene cerkve je tudi podoba sv. pokore. Od škofa posvečena cerkev se ne sme vnovic posvečevati, dokler njeni pglavitni deli stojé, in torej je to posvečevanje podoba sv. kersta, v katerim se duša za tempelj sv. Duha posveti in se tudi ne sme ponavljati. Drugo blagoslovljevanje oskrunjene cerkve pa se ne imenuje posvečevanje, ampak očiševanje ali sprava (reconciliatio), in je podoba pokore, v kateri se dušni tempelj, ako je oskrunjen, zopet očisti. S soljo in pepelam zmešana voda je tedaj podoba spokornih solz in pokorilnih del, s katerimi človek svojo omaževano dušo očisuje. V oskrunjeni cerkvi se Božje skrivnosti ne smejo obhajati, dokler ni očišena, in z grehi oskrunjena duša se tudi ne sme k altarju Gospodovimu, k mizi Božji približati, dokler ni s pokoro očišena. (Dal. nasl.)

Zamurček Jožek Krajnski.

(Dalje.)

Okolišine so tako nanašale, de se je ta popis prevec odlašal; ker je pa v njem marsikaj spodbudniga in spomina vredniga, torej moramo saj nekoliko se povedati od tega zamurskiga sina.

Kakor se je Jožek čednosti v kersanskim nauku učil, si je tudi prizadeval jih spolnovati, posebno pa Boga čez vse ljubiti. „Boga imam nar rajši, potlej pa Ceneta“ — svojiga prijatla, je neki dan v svoji priprostosti rekel; — „Boga imam rajši, kakor vse, kakor prav vse drugo, ker Bog me je stvaril, Bog je vsigamogočin.“ — Tako se je vadal tudi razžalnikom odpustiti in jim ne s hudim povračevati, za grešnike in pohujšljivce moliti. Neki fantalin, ki ga hočemo Poredneža imenovati, se mu je enkrat nekaj napačno obnašal, torej se je Jožek nad njim serdil in ga ni mogel viditi, dokler ni zvedil zapovedi od kersanske ljubezni. Potlej pa je rekel: „Danes sim za Poredneža molil; vsaki dan bom zanj molil, de bi pokoro storil. — Porednež, Porednež, kakosen greh je storil, pojde v pek!“ je večkrat rekel.

Posebna težava je zamurcam pohlevnost, ker so k jezi nagnjeni. Spoznal je, kaj pomeni „pohlevin biti“ (mansueti), in slišal, de pohlevni ljudje so jagnjiči, kakor so na podobah malani, torej se tudi Jezus tako pred oči stavi, ki je bil zmed vsih nar pohlevniši. Potem takim se je

trudil tudi to čednost posnemati in skazovati. Rekel je neki dan: „Danes sim bil pohleven (pri tem in tem); me je drezal za glavo tam pa tam; jest nisim nič rekel, sim bil pohleven.“

Podobe v zgodbah sv. pisma je z velikim veseljem gledal in premišljeval. Kjer je vidil, da so sovražniki Božji ali dobrih ljudi ponižani, ga je sladko veselilo, n. pr., pri Kajnu, ki je mogel kakor divjak begati, ker je bil nedolžnega Abelova umoril. Smejal se je Jožefovim bratom, ki so v Egiptu v tolikim strahu pred njim popadali, potlej ko so ga bili spoznali; — ravno tako čuvajem pri Jezusovim grobu, ki so strahu medleli in popadali ob Gospodovim vstajenji.

Bil je Jožek sramožljiv. S fantiči igrati se, ga je močno veselilo, — pa le z dobrimi. Ako je nad katerim kej napčnega vidil, je pri vsaki priložnosti čez-nj tožil. Družba z deklički se mu je gnjusila, in pritožil se je, da je to gerdo, ako je vidil zijalaste otroke obojiga spola letati in razsajati. Tudi ga je bilo zlo sram, ako so ga take nadležnice zijale. „One niso moje enakosti, s fanti se bom igral,“ je rekel. Neki dan pride na vert, in dve radovedni prismojenki mu naproti pritečete, ga vidit. Bilo je namreč kmal od začetka, ko je bil prišel. On pa je kakor pred kačami zbežal in na vso moč v stanovanje nazaj pritekel, kakor rad bi tudi na vertu bil, in smehljaje je pripovedoval, kako je ubežal. Posebno rad pa je bil v družbi z duhovni. De bi mu bilo dolgi čas po domačiji, ni bilo čutiti.

Molil je v začetku po arabsko ali pa po laško vsak dan v čast Bogu Očetu, Sinu, sv. Duhu, Materi Božji, sv. Jožefu, angelu varhu, in za dobrotnike. Tudi je imel naročeno, moliti za zamurce, zlasti za svoje domačine in rodomince. Tudi slovensko se je bil kar hitro naučil moliti in govoriti.

Kako bistroumen v nekterih, in kako silno priprost je v družih rečeh bil, kažejo mnogotere vprašanje, n. pr. take-le: „Ako v moji deželi ljudje lepo živé, in želé kristjanje biti, pa ni nikogar, da bi jih kerstil, ali bodo v pekel šli?“ (Kerst željá.) K temu pa spet kej enaciga, kakor naslednje: „Ali ima žaba kej denarjev?“ Odgovor: „Nič.“ „Ko ljudje nič nimajo, pridejo pred vrata prosit in dobijo: naj pa še žaba pride.“ „Ali drevo kej boli, ko ga sekajo?“ Pa spet: „Rus kristjan, Francoz kristjan: zakaj se brat zoper brata vojskuje? Ali ni to greh?“ (Bil je prišel ob času vojske v Krimu.) — „Ali ni hudoba krava?“ Odgovor: „O ne!“ „Pa zakaj ima roge, kakor krava?“ (Vidil je tako namalaniga.) Vidiš človeka ob bergljah, je vprašal, „če je tá ubogi Lazar?“ Čudno se mu je zdelo, da ljudje vsakere reči znajo delati in je vprašal: „Kdo je vender ljudi učil mizariti, — morebiti sv. Jožef?“

Kako živo domišljijo je imel, so kazale tudi njegove sanje. Pravil je, postavim: Se mi je sanjalo, da sim šel v Hartum v svojo deželo, in sim ljudi začel kerševati. Sim jim bitko martro kazal in sim rekel: Vidiš Jezusa, ki je za-te umerl! in so se vsi spreobrnili, in so bili veseli — veseli, in so mi prinesli, eden je prinesel mesá, eden puto, eden je prinesel krompirja, eden to — eden to, in so rekli: jej, jej, jej! Jest pa nisim mogel vsiga jesti, bil sim vesel: pa so se vsi jokali, da nisim jedel; — zakaj so se jokali? Jest sim kerševal v Hartumu, ti *) si kerševal v Senaaru, gospod Andrej je kerševal v Asvanu.“ Drujkrat je pravil: „Moja glava mi je rekla (to je, se mi je sanjalo), da sim bil z velikim gospodam, ki imajo rudeče pod vratom (koršjem, v. č. g. N.) v Jeruzalemu, in sim vidil podobe Jezusa in judov, ki so ga morili itd.“

(Dalje nasled.)

Ogled po Slovenskim in dopisi.

Iz Ljubljane. Kakošno seme bo klilo na bližnjih zborih? Tako, kakoršnega bodo poslanci seboj prinesli. Potem soditi, kakor se je v pripravah k volitvam na Dunaji kazalo, bi imela Cerkev malo dobrega pričakovati. Upamo pa, da vekači ne bodo še premagali. Na Dunaji se za Cerkev ne kaže boljši duh, kakor na Laškem. Novaki, ki so se za zbor ponujali, so se ondi nar več del s tem ponašali, da bodo zoper „konkordat“ lomastili, in kdo vé, koliko sovražnih namenov so sicer še pod ošabnim in nesramnim čelam skrivali, ker njih bobnanje je „ravnopravnost verska,“ to se pravi: „na noge protestanstvo, judovstvo, freimaurarstvo! ob tla katoličanstvo!“ Truhljeni Dunaj je bil leta 1848 nar več gerdobije izlegel, tudi zdaj utegne biti kervava šiba za državo in za vero. Če bodo vekači postave delali, kakor se vsiljujejo, gorjé nam! Tako se obnaša Dunaj, glavno mesto katoličanske Avstrije! Posebno znanje našiga časa je tudi to, kakor piše „Gegenwart,“ da iz malih množic povsod zbirajo v volitve judovske in protestanske duhovne; katoliški duhovni tako silne večine prebivavstva se pa skorej popolnoma prezirajo.

Iz Ljubljane. Ker je drugo leto bratovšine za vedno čišenje sv. Rešnjiga Telesa in olepševanje ubožnih cerkev dokončano, bo gotovo Slovence veselilo slišati, da ima bratovšina zopet obilno lepih reči za ubožne cerkve izgotovljenih, ktere se bodo v očitni razstavi zamogle viditi. Ta razstava se bo Belo nedeljo začela in bo terpela skoz ves teden; v velikim parlatorji pri Nunah bodo izdelki razstavljeni in vsaki dan dopoldne od 10. do 12., popoldne pa od 4. do 6. jih zamore vsakteri priti ogledovat. Vis. čast. vodnik te bratovšine torej ude in druge prijatle bratovšine po mestu in po deželi vabi, da naj pridejo razstavo gledat. Ako je bila že prva razstava splošno zadovoljnost obudila, smemo upati, da pri sedanjí razstavi se bo le še zvikšala, ker slišimo, koliko so si pridne roke vse brez plačila prizadevale, se ne truda ne stroškov bale, da bi se za cerkve naše dežele več čedniga in koristniga blaga pripravilo. „Bog jim stoterno poverni!“ rečemo že naprej v imenu obdaritvenih cerkvá. O ti priliki naj pa tudi opomnimo, da z nekterih fará je z novimi udi poslana le samo vpisnina, ne pa še letnina, ktera bi se bila mogla do konca leta plačati; če se namreč bolj zredama mali zneski odrajtujejo, ložej se bo poskerbelo, da se potrebnim cerkvam hitrejši in obilniši pomaga.

Iz Krašnje. — Na slovenski zemlji, in sicer na Koroškem se vidijo na meji vasi, kterih prebivavci so v prvi Slovenci, v drugi Nemci, v ti spet Slovenci in v uni Nemci; in na Kranjskim in Tominskim živi nekaj Nemcov, pa ne de bi bili kakor v mestih, ali tudi po deželi le sem ter tje bolj ali manj raztreseni, temveč so skupno in srenjsko združeni. Ti so Soričani na severo-zahodu vojvodine kranjske, kterih je okoli 900 duš in so, kakor Nemško-rovtarji na Tominskim, tirolski naselniki. Njih število je vender silo silo majhno v primeri k Slovencam v sredi med Slovenci, kar je pač očitin vzrok, da njih nemški jezik tirolskega narečja čedalje bolj peša in se tudi čedalje bolj zgublja. — Potreba, s Slovenci v mnogih zadevah pečati se, jih je učila slovenskiga jezika, in oni, kteri se med sabo le nemško pogovarjajo, govoré s Slovenci slovensko. Zato in ker je tudi nekoliko Davčanov, ki so terdi Slovenci, štetih v soriško faro, se rabi pri njih že od nekdanj slovensina v cerkvi. V šoli pa, katera, če se ne motimo, je nedavnej vstanovljena bila, če se morde ni, bi bilo vošiti, da bi se zraven slovensine ne pozabila Nemšina, ker v taki šoli bi se otroci vadili verh slovenskiga tudi nemško brati in pisati, kar bi ne bilo za nje brez koristi, ki med sabo že tako nemško kramljajo, med tem ko nemšina med čisto slovenskimi otroci v šoli na deželi kejdružiga ni ko sama gola

*) Po arabskim ne znajo vikati, vsak brez razložka jim je „enta,“ ti.

potrata druziga časa. — Kakor so Soričani na severo-zahodu, tako so nasprot Kočevarji na jugu kranjske vojvodine nemškega rodu. Oni bivajo tu na slovenski zemlji, berž ko ne, že okoli 500 let, in so Franki, ako se smé Valvazorju verjeti. Njih ni tako malo ko Soričanov in Rovtarjev, 20.000 in čez bi se jih utegnulo naštet, ki v enim mestu in v veliko vaséh prebivajo ter nemško, to je, kočevsko govoré. Kranjci so, kakor mi, tode nemški, med tem ko smo mi slovenski. Njih šole so nemške kakor sploh tudi pri njih uradnije, kar jim pa mi Slovenci ne le privošimo, ampak tudi privošiti moramo, ker to tirja pravica in resnica pod vodstvom ljubezni kersanske. So pa Kočevarji v lepi zlogi in prijaznosti z nami Slovenci. Njih duhovni domačini pastirvajo med Slovenci in slovenski med njimi; ti rabijo v Kočevji nemško in kmalo tudi domačo kočevsko, uni pa med Slovenci slovensko govorico. Ko bi vsi narodi v tako lepi vzajemnosti in prijaznosti eden do družiga in med sabo živeli, ko Slovenci in Kočevarji, pač bi ne bilo toliko krivic in takih homatij, kakoršne se dandanašnji po svetu vidijo in godé. Tudi ubogi slovenski narod bi ne bil tako psovan, tudi z njim bi se potem pravičnejše ravnalo. Ne slisalo bi se krivično očitovanje: Slovencev vas je le pešica, vi niste narod, ste le narodč, kdo se za vas kaj meni! Res je, mi nismo obilnoštevilin, mogočin narod, pa tudi uboziga, tudi nizkiga zaničevati, proti njemu krivičin biti ne sméš, ako hočeš pošten in pravičin biti; pravica velja za kmeta ko za gospoda, za berača ko za bogatina, za nizkiga ko za imenitniga, za podložniga ko za vladarja, toraj tudi za manjši kakor za večji narod; ako nočeš kersanstva tajiti, krivičin do nobeniga biti ne sméš. Mi nismo ravno obilnoštevilin in mogočin narod, res je, smo pa veja, veja veličastne slovanske tipe, ki do 16 milijonov le Avstrijanov v svoji senci ima, sicer pa po nezmernih prostorih zemlje sega in se razprostira ter 80 milijonov duš svojih imenuje. Mi smo veja tega mogočniga naroda, k katerimu se šteje večina Avstrijanov, in ako se pravica godi drugim narodom z manjim številam, se mora pač tudi zgoditi večini deržavljanov, torej Slovanam, in če Slovanam, potem ne vémo, zakaj de ne tudi nam Slovencam. Rani en ud na telesu, in čutil bo celi človek bolečino; zatiraj en narod slovanski, in če je tudi nar manjši, in pregrešiš se zoper vse Slovanstvo ter žališ vse Slovanstvo. Mi nismo ravno obilnoštevilin in mogočin narod, pa v družbi z vsimi slovanskimi Avstrijani spet nismo tako majhni kakor bi kdo mislil, smo večji ko vsaki drugi narod v Avstrii. Kakšen je pač nemški hrast? Ni morde mnogovejnat? Zato so pa tudi Nemci v razne narode razdeljeni, in kar jih v resnici edini, je njih književni jezik, kateriga bi pa morde še zdaj ne imeli, ko bi bili ko Slovani ven no ven pod jarmam ptujiga življa zivotarili. Dajo naj se nam pravice, ali velikoveč vresniči naj se cesarska beseda djansko (praktično) po pravici in resnici pod vodstvom kersanske ljubezni v življenji, in naj se torej z nami ravna zastran narodovne omike v našim jeziku, kakor z drugimi narodi v njih jeziku, in tudi mi posamezni slovanski narodi se bomo med sabo kmalo in morde tako dobro ko Nemci, Madjari ali Lahji razumeli. Maši človeku usta, in slisal boš le nerazumljive besede, pusti ga v miru, in čul boš čisto, gladko govorico, ki jo tudi razumel boš. Mi Slovenci nismo ravno obilnoštevilin in mogočin narod, in vender tudi smo; naša zemlja ni ravno obširna in dalječ segajoča, pa vender tudi je. Kako to? Glej in oziraj se po Nemčiji, in vidil boš polno knežij in knežijic, malih in velikih vojvodin in celo dve kraljestvi, ki ste manjši od naše slovenske zemlje, in sploh veči število njih je veliko veliko manjši. In ljudstva teh dežel in deželic — koliko štejejo? Zunaj omenjenih dveh kraljestev nobeno več, marsiktero njih pa veliko veliko manj od Slovincov, tako de reči zamoremo: slovenska zemlja je v primeri k nekterim teh nemških knežij in vojvodin velika, obširna dežela, in Slovenci so v primeri k tem posameznim

nemškim ljudstvom ljudstvo veliko in mogočno. In vender so vse te dežele in deželice še celo samosvojne pod samovlastnimi suverenimi knezi in vojvodi in v vsih pravicah, ki jim ko takim gredo, med tem ko se je slovenskemu narodu, ki nikakor ne zahteva samosvojnosti v suverenim pomenu, in je in hoče tudi biti in ostati pod žezlam avstrijskim, tudi ko takimu se gibati in olikovati branilo ter izobraževanje na vkladu od Boga odločenim zatiralo in dušilo. Je li pa to prav? Se vjém: tako početje s pravico in resnico pod vodstvom ljubezni kersanske. De vživajo nemške ljudstva svoje pravice, je prav, ali je pa tudi prav, de bi se slovanske ljudstva, in zraven še večji od posameznih nemških, ko take čutiti in brez škode drugih razvijati ne smele? Pač ima prav Lamartine, ki terdi, de ta, kateri krati in zatira pravice ljudstev, hudo zmedijstvo v družbi človeški napravlja ter napada in sovražno duši narodno razvijanje in izobraževanje.

Duhovska statistika. V škofijah, ljubljanski, terzaški, lavantinski, goriški, kerski, poreški in pa v Ameriki živi sihmal čez devetsto duhovnov, ki so sploh rojeni Kranjci, brez tistih, ki so v mnogoterih duhovskih redih. Izmed tih so: 1 vikši škof, 4 škofje, 2 stoljna prošta, 2 stoljna dekana, 13 stoljnih korarjev, 1 kolegijalni prošt, 5 stoljnih častnih korarjev, 4 kolegijalni korarji, in 21 dekanov po deželi. K.

Iz Verone, 17. sušca. G. misijonar Daniel Kamboni iz g. Mazzatoviga vstava, ki je bil pred nekaj mesci več zamurcov iz Verone v Neapel spremil, in se potem tje v Aden ob Rudečim morji podal, se je te dni od ondot vernil in je pripeljal 7 abisinskih zamurčkov, ki se bodo v ondotnim vstavu za misijon odrejevali. Vsi so viditi dobrih duhovnih zmožnost, so že nekoliko olikani, kerseni in govorijo ali abisinsko ali pa indijansko.

Iz Kaire, 4. sušca, piše g. provikar Kirchner in pravi med drugim odgovorivši na neko vprašanje: „Na vprašanje zastran Šelala zamorem odgovoriti, de pri vsih mahomedanskih narodih na spreobračanje h kersanstvu ni misliti. Spričevanje k temu nam daje Algir, kjer je vlada v rokah katoliškiga Francoskiga. Šelal je, kar mu je po namenu Propagande biti, ostajališe za evropske misijonarje, kjer se ima ob enim misijonska mladost odgojevat.“ Kar misijon tiče, pravi gosp. provikar: „Ako se komu vsreči, misijonu čversto tvarinsko podlago dati (mu dosti obilne pomočke priskerbeti), bo vse dobro; dokler tega ni, vse delo ni drugiga kakor brezupno šibranje... Dajte zamurcam materielno podlago, deržinsko zavezo in premoženje, in vsi bodo dobri kristjanje. — brez tega so vsi lupine v morji islama.“ — „Kar moje osebo tiče, mi je točno obnebe prav dobro teknilo; ostalo mi je pa občasno tolčenje in stiskanje serca, in tako se mi v mojim z mnogimi britkostmi sklenjenim stanu telesno terpljenje nikoli ne bo pogrešalo... Opravila, ki so me semkaj pripeljale (pomoči iskat zoper sužijnjsko barantijo ob Beli reki, ki je vnovič izrojila, in zadeve z Rimam), bodo skorej dokončane, in namerjam na Veliko noč morebiti v Jeruzalem iti.“ (Priporočilo v molitev vsim misijonskim prijatlam.)

Iz Kranja. G. Naslednje pismo sim prejel od svojiga bratranca Janeza Čebulja iz Amerike 23. svečana t. l., oddano je bilo 27. prosenca pri Gorenjim jezeru, ni torej nič več kot 27 dni na poti bilo. Podam ga Danici, zato de nje bravci, ki jih je veliko, ki tega misijonarja — našiga rojaka — dobro poznajo, — zvedó, kako se mu godi.

Drugo pismo,

kteriga je gosp. Janez Čebulj, misijonar v polnočni Ameriki, od tam svojimu bratrancu gosp. Globočniku v Kranj pisal.

V Lapointu 1. grudna 1860.

Nekoliko s straham poprimem spet za pero, ker vém, de se bo več ko pet kupov serda čez ubogo pisemce razlilo, ki se je celo leto odlašalo. Naložil sim si bil pokoro,

ojstra je bila, grenka je bila, namreč ne pisati, dokler se terdno ne vkoreninim v divjih gozdh Gorenjiga jezera. Doveršil sim pokoro, vkoreninil sim se; pet mescov je preteklo, kar so me v. č. gosp. Baraga iz perviga štacijona Minesota v tukajšnji grozno obširni indijanski misijon La-pointe, Rad River i. t. d. (z veliko drugimi manjimi angleškimi [irskimi] in kanadanskimi naselbami) poslali. Moj misijon (fara) je 160 angl. milj dolg — po vašem kakih 50—60 ur hodá.

Čudno je bilo moje življenje zadnjo zimo v poprejšnjim misijonu; tode vedno, vedno je bilo zdravo in veselo moje serce, in moj duh se bolj in bolj čvrsti vkljub vsem težavam mojiga dozdanjiga življenja.

Zadnje pismo sim ti od Niagare pisal, upam, de je srečno priromalo do Kranja, vem, de ti bo prijetno in ljubo, ako Ti svoje popotvanje od reke Niagare naprej tudi nekoliko popišem.

Od Niagare sim jo pomeril po železnici proti Detroitu, kjer so me očetje redemptoristi ljubeznjivo sprejeli. Huronsko jezero je bilo tiste dni ravno silno viharo, ladijanje je zastalo, parnikom (vaporjem) ni bilo moč odriniti, mogel sim torej potpeti in čakati priložnosti. Šel sim se poklonit mil. škofu Lefebvre-u, prijaznemu gospodu, Belgijancu, ki so mi povedali, de so ravno vse duhovne dolenjiga Mičigana k duhovnim vajam in o njih sklepu k posebnemu posvetu sklicali, de se tačas v vsem Mičiganu in Detroitu ne bo Božja služba opravljala, de želijo tudi redemptoristi k Sinodi, — de bi jim bilo torej prav po volji, ako bi jest namesti redemptoristov pri Nemcih nedeljsko službo Božjo opravljal. Rad in z veseljem sim prevzel ta opravke.

Tukaj sim najdel tudi našiga rojaka g. Godca, ki je bil iz svojiga misijona k duhovnim vajam prišel, in kot jest v samostanu prenočeval. Dva dni sva že pod eno streho spala, in vendar nisva vedila drug za drugiga — de sva 2 rojaka, oba Kranjca, pod eno streho. Tretji dan zvem ime njegovo. Bil sim ves nor veselja; sklenil sim, ga oplasiti in razveseliti. Zvečer sva ga z vratarjem pričakovala; ob 11 pride mož od eksercij, poterka, vrata odpre, — g. Godec ni zinil besedice, „silentium“ mu je bil usta zapečatil, moj serčni pozdrav: Hvaljen bodi Jezus Kristus (v slovenskim jeziku) mu jih je odpečatil in ga tako preplašil, de je okamnel; ni mogel drugiga pregovoriti, kakor: „Kaj, kako — pa ne Kranjec i. t. d.“ — nekaj preterganih besedi je spregovoril, ni mogel do prave besedice priti, tako hudo ga je bil tresk iz jasniga neba — čudna prikazen Kranjca — pretresel. Eksercije, silentium, — vse je bilo pozabljeno, pol noči sva se pomenkovala; na zadnje sim ga mogel že jest opomniti, de bo treba k počitku iti. Njegovo zavzetje in veselje se ne da popisati, — seboj me je spravljaj, tode meni se je le naprej mudilo. — Parnik „propellor“ (Schraubendampfer) Iron City (beri Air'n Siti) me je odnesel iz prijazniga Detroita po Huronskim jezeru. Vožnja po tem jezeru je bila mirna, prijetna, in silno hitra: 3. dan, 13. vinotoka (oktobra) 1859, sim bil že v Saut saint Marie (pri Marii Devici); čudno in pomenljivo, — ravno svoj rojstni dan. S. s. Marie je grozno borno mestice, ima majhno število lesenih bajt, komej toliko, kolikor na Premskovim (vas Kranjske fare), okolica je divja, samo lesovje, kakor vseskozi gornji Mičigan; najdel sim globoko brozgo blata in snega, in ojster mraz, ki me je silil, roke pod plajš atiskati.

Perva skerb mi je bila, de sim po visokocast. škofu g. Baragu poprašal, nek prijazen Amerikanec se mi je za vodnika ponudil, in me spremil v večernih mraku do škofoviga dvora — nizke lesene bajte, ki služi škofu za škofijski dvor in jezuitam (1 pater in 2 fratra) v samostan. O paupertas paupertatum! Tu se poslovim od svojiga spremlevavca, in se pomudim nekoliko trenutkov pred hišico, borno, leseno, stoljno cerkvico, ki je dokaj pota

oddaljena od mestica. Vse tiho je bilo krog reke Šmarje (Saut saint Marie), ki sklepa Gorenje jezero s Huronskim. — Tu tedaj cilj in konec tvojiga hrepenenja, — dosegel si, kar si želel, vkljub vsimu nasprotvanju.

Prijazna lučica iz preč. g. Baraga izbice me je zbudila iz mojih misel in privabila k vratam, — poterkam in stopim noter. — Začudenje, razveseljenje; — to se vé. — Pol leta me že niso več pričakovali, torej jih je toliko razveselil nepričakovani prihod trudniga krajnskiga romarja. V prijetnih pogovorih nama je večer pretekel, razložili so mi težavnosti misijona, mi naposled izročili pravice, privoljene od apostoljskiga sedeža misijonarjem gornje Amerike, — pravice, ki prisežejo clo pravice nemških ali pa avstrijskih škofov, in so me drugo jutro poslali naprej — naprej po Gorenjim jezeru — 250 angleških milj dalje, v veliki misijon Minesota, v pomoč ondodnemu misijonarju g. Fox-u, rojenimu Prusu. Škof Baraga so me spremili do ladije (spet propellor) Mineral Rock, in mi pomagali moje ropotije nesti, kar jim je bilo nekoliko nerodno, v velikim blatu in snegu, tako de so se ubogi — usmiljeni gospod prekucnili v gerdo brozgo, de sim jih komej iz nje izlekel. Robe sim imel silno veliko pri sebi; nakupil sim bil namreč med potjo kelih, monstranco, ciborium, železo za hostije i. d., kar mi je blizo 200 gold. vzelo; kakih 150 gold. sim pa še pri sebi imel, od katerih mi je poznejše še 50 odletelo (voznina za moje 4 skrinjce od nov. Jorka do Onton-a.)

Poslovim se od svojiga škofa, in odrinem po Gorenjim jezeru. Vožnja je bila težavna, viharo, dolgočasna; 8 dni smo bili na vodi, mnogokrat smo mogli v kako zatise bežati, de smo ušli hudim viharjem. Gorenje in huronsko jezero ste silno viharni v spomladanskim in jesenskim vremenu. Mornarji na Mineral Rocku so bili sirovo ljudstvo, ki so me peklu in hudiču izdajali; — ženstvo in moštvo je bilo nerodniga zadržanja; vsi krivoverci — razun eniga — krepkiga Irca.

Na Gorenjskim jezeru me je vendar le pri vsi moji serčnosti neka otožnost obhajala, ki sim jo komaj premagoval. Ponočne ure so mi bile nar ljubši; ojstri mraz mi ni ubranil sprehajati se po pokrovu ladije, ali pa sloneti v kakem kotu in roženkranc moliti, ali pa na dom misliti. —

Ponočno luno sim klical, pozdravljaj, ji svoje serčne pozdravila do Vas izročeval, in jo prosil, de bi mi Vaše prinesla; tode luna nemila, ni ne mojih prejela, ne Vaših mi prinesla. Zaverigel sim to prijateljico, ozerl sim se k zvezdam, jih zarotil, naj pozdravijo prijatelje moje; tode zvezde, sicer prijazne, mi niso prinesle sporočila; naročeval sim oblakom, klical jutranje solace od izhoda; tode ni bilo odgovora, ni bilo sporočila. Povzdignil sim se pa višje, v serčni molitvi, čez luno, nad zvezde v rajske višave k Bogu in Marii, in začul sim znotranji glas z veselimi tolažilam: Znanci in prijatli tvoji v daljni domovini se tebe spominjajo, in te izročujejo milosti Božji in varstvu preblage Marije. — Začutil sim tolaživno hladilo, minula je vsa otožnost, in povernilo se je veselje v moje serce.

(Konec nasled.)

Razgled po kersanskim svetu.

Bernski škof v pastirskim listu zastran nove vstave med drugim duhovstvu priporočajo, naj svoje verne pred vsem drugim opominjajo, de naj nar pred Božji blagoslov na novo vstavno delo kličejo, potem pa naj tudi sami pripomorejo, de se blagoselčni cesarjevi nameni dosežejo, de naj nikar ne prepustijo prostora sebičnikom ali rovarjem, sovražnikom deržave in Cerkve; naj nikar nemarno ne gledajo, kako se bo ta nova reč izmotala, temuč naj svoje pravice v prid obračajo, in zlasti pri volitvah, ki je vestna reč, le vrednim možem glas dajejo. —

Bratislavski knez škof so svoje avstrijske duhovne ovčice v pastirskim listu k zvestobi do njih ce-

sarja opominjali; ravno tako tudi šenhipoliški škof, ki v lepim pisanju govori od prave ljubezni svoje domovine, od nove vstave, in od volitev za deželne zборе.

V **Trenčinu** je bila 14. t. m. v cerkvi sv. Ane s Ciril-Metodovo slavnostjo zahvala za poverjenje Bulgarcev v katoliško Cerkev. — Tamkej morajo že tedaj od tega kej vediti, — saj toliko, kolikor „Ost u. West,“ ki je vse to poverjenje skorej v nič podelal.

Vrednik „Blahovesta,“ slavno znani korar Václav Štule v Pragi, je dobil privoljenje za politiško-verski časnik, ki bo trikrat na teden izhajal.

Virtemberška z rovarsko prenapetostjo napolnjena zbornica je med kraljem in papežem sklenjeno pogodbo s 63 zoper 27 glasov zavrgla. Tedaj tudi tukaj „konkordatožerstvo;“ ali tamkej med protestantvami — kdo se bo temu čudil, ko se v katoliških deželah enake strasti slišijo. „D. Volksblatt“ k temu pravi: „Der protestantische Liberalismus hat sich selbst das Urtheil gesprochen, dass er keine Wahrheit, sondern eine in liberale Phrasen gehüllte grosse Lüge sei. Er will für sich Freiheit und Herrschaft, für die katholische Kirche aber Unfreiheit und Knechtung. Teh-tin dokaz k temu daje med drugim tudi angleški protestantizem. Kardinal Wiseman je pritožuje v svojim božičnim pastirskim listu, de Angleško otroke ubožnih katoliških staršev po smerti staršev v ubožnice spravijo in jih dajo protestansko odrediti. Po takim potu se tavžente otrok zgubi za katoliško vero. Katoličanje pa morajo ubožnice podpirati, tedaj s svojim lastnim denarjem odpad svojih ubožnih otrok pospeševati. —

Lucernskega kantona odrednja vradnija je na on-dotni gimnaziji postavila nekiga profesorja brez vse in vsake vere. Vsa kantonska duhovšina se je zoper tako djanje vzdignila in upa se, de bo vradnija v svoj lastni prid taciga človeka od mladosti odpravila.

V **kulmski škofiji** na Pruskim je po vradnim listu lansko leto 194 ljudi prestopilo iz protestanske v katoliško Cerkev, 80 moških in 114 ženskih; v l. 1859 pa 203.

Marterstvo našiga Očeta papeža Pija in zvestih sinov sv. katoliške Cerkve svoj pot terpi. Nič se še ne vé, kaj bo z Rimom, ker vsak čas zaženejo, de bodo Francozje Rim zapustili, pa so vender zmirej tamkej. Nobeden tega bolj pisano ne gleda, kakor Sardin, čegar rop ni dopolnjen, dokler Rima nima. Sedanje britkosti pa rodijo v prid sv. Cerkve med drugim ta dobiček, de na tavžente in tavžente vernikov svojo ljubezen za sv. Očeta Pija z veselimi darovi skazuje in si s tem zaklade v nebesih zbira, in veliko veliko molitve se stori, ki bi je sicer ne bilo. Bratovšina sv. Mihela, ki oboje sklepa, ima v bratislavski škofiji že blizo sto tavžent udov. V freisinski škofiji so od listopada do prosenca darovi za sv. Očeta znesli čez 11 tavžent gold., med kterimi so čedni darovi od oficirjev in kadeške družbe. Neki francoski žlahtnik je poslal papežu predrago ovratnico, drag spomin od svoje ranjere žene. Iz Genta v Belgiji je več sinov imenitnih deržin sv. Očetu poslalo novoletne darila, ki so jih od staršev prejeli, z ljubeznjivim pismom vred. Na Laškim, desiravno v tolikih zunanjih stiskah, se verniki ne utrudijo, ljubeznjive darove v Rim pošiljati, tako je dospelo iz Imole 3500 škudov, kakor mala zbirka. V Rimu v veliki vatikanski dvorani, kamor vsak dan veliko francoskih vojakov po papežev blagoslov prihaja, se je prost pešec približal sv. Očetu z malim penezam (20 soldov), rekoč: „Nate, sv. Oče to-le za mili dar; nimam več, pa to dam z dobrim sercam.“ In sv. Oče so s solznimi očmi sprejeli denarec iz vojakove roke. — Zoper v škofa v Trani in škofa Kavi so bile ljudske derhali nadražene, ker nista dopustila „Te Deum-a“ zavolj posiljenja terdnjave Gaete. Odkar so se Piemontčanje nar večiga dela cerkvene deržave polastili, je bilo v okrajini

Akoli 28 vasi poropanih in popaljenih; veliko ljudi je bilo brez obsodbe vsmertenih, več fajmoštrov zaprtih, njih cerkve poropane, svete posode poprodane. — Vrednik preizverstniga katoliškiga lista, „Armonie,“ je na dve leti v ječo obsojen in za 3000 frankov oglobljen. — V turinski zbornici je trinog Ninio Bixio bahaško sklical: „Štejem si v čast, de sim tudi jest nekoliko stotin ljudi vstrelil!“ Zmed vsih 296 poslancev ni ne eden besedice nasproti čehnil, — zmed tih mož, ki so skorej enoglasno Viktor-Emanvela povzdignili v laškiga kralja „po Božji milosti!“ O srečna Italija „edina Italija“ — po Božji nemilosti, ki so ti tudi naši liberalci zavidljivi.

Napolitanski kralj Francišk II. je dal v Masilii prodati dva parobroda, ki sta bila med puntam in izdajstvam se otela. Kavur naroči ondotnemu sardinskemu poročniku, de naj kupce toži, češ, de so ukradeno reč kupili. Sodnija pa je določila, de kralj Francišk, kakor pravni napolitanski kralj, zamore s polno pravico parnici prodati, in je poročnika obsodila, de mora pravdniške stroške poverniti. Mož Kavur je nato ukazal apelirati. Koliko bo opravil, se bo vidilo.

Francosko ima sedanji čas 70 škofov in 17 vikših škofov, zmed njih je 5 kardinalov. V neevropejskih francoskih posestvih so še 3 škofije, 3 apostolki namestniki in 4 apost. predniki ali prefekti.

V **Škocii**, piše „Le Monde,“ je nekdo, vidivši človeka poleg katoliškiga duhovna iti, zavpil nad njim: „Ubij ga!“ Uni mu odgovori: „Zakaj bi ga ubijal? Letá (kat. duhoven) bo nas rešil naših grehov, med tem ko nas naši predikanti (protestanski pastori) le naših penězov rešujejo.“

Za deželni zbor so izvoljeni: Od ljubljanskiga okroga dr. Bleiweis in g. Obreza, posestnik; v Kamniku dr. Bleiweis; v Kranji dr. Bleiweis in g. Golob, posestnik; v Radolici dr. Toman; v Postonji g. Ambrož, g. Vilhar, grajšak, in g. Koren, posestnik; v Ipavi g. Mulej, c. kr. okrajni prednik na Verhniki; v Trebnim gg. Treo, grajšak, Rozman in Klemenčič, posestnika; v Novim mestu g. Zagorec, posestnik; v Ribnici g. Pintar, c. k. okr. prednik, in g. Kromer, c. k. svetnik deželne sodnije v Celji; v Černomlji g. Lesar, tergovec; v Ljubljani od kupčijske zbornice gg. Lukman in baron Mih. Cojz; sinoč sta od ljubljanskiga mesta izvoljena gg. dr. Miklavž Recher, tergovec in Janez Guttman, mestniga župana namestnik.

Duhovske zadere.

V ljubljanski škofiji. Fara Merna peč je 13. t. m. razpisana. Ravno tako tudi lokalija Tunjce 21. t. m., ker je ondotnemu lokalistu v. č. g. Jerneju Dolencu privoljenje podeljeno, v pokoj se podati. Umerla sta 16. t. m. gg.: Banjaloški lokalist Anton Železnik, in Janez Skubic, fajmošter v Podzemlju.

V teržaški škofiji. Umerla sta gospoda: Anton Petricič, fajmošter na Veprincu, in pa Matija Galant, novomeški fajmošter v Terstu. R. I. P.

Darovi za sv. Očeta papeža Pija IX.

Portae inferi non praevalerunt adversus eum 2 tol., to je, 4 gold. st. dn. — J. G. 3 dvajsetice.

Za afrikanski misijon.

Dobrotnik 1 tol., t. j., 2 gold. st. dn.

Pogovori z gg. dopisovalci.

G. H.: Je bilo že prepozno, torej smo spis po Vaši volji š. t. zročili.